

Alma Smailhodžić*

(NE)ZAŠTIĆENOST TREĆIH OSOBA UGOVORIMA O OSIGURANJU OD AUTOODGOVORNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI

SAŽETAK

Ugovorom o osiguranju od automobilske odgovornosti, za štete prouzrokovane upotrebom motornog vozila, zasniva se pravni odnos između osigуратеља i osiguranika. Ako u saobraćajnoj nezgodi bude prouzrokovana šteta trećoj osobi, ta osoba stiče pravo na naknadu štete izravno prema osigуратељу iz ugovora o osiguranju od automobilske odgovornosti zaključenog između osigуратеља i vlasnika motornog vozila, ali ne na temelju tog ugovora, već na temelju samog zakona. Ovu vrstu osiguranja nazivamo vanugovorno ili zakonsko osiguranje.

Krug trećih osoba tj. osoba koje imaju pravo na naknadu štete nastale upotrebom motornih vozila u pokretu, nije istog opsega u svim zemljama. Brojni su faktori koji utiču na širinu kruga trećih osoba (stepen ekonomskog i civilizacijskog razvoja, materijalne mogućnosti neke zemlje, itd.).

Ključne riječi: treća osoba, autoodgovornost, motorna vozila, šteta, osiguranje

UVOD

Ratio legis propisa o obaveznom osiguranju od autoodgovornosti je što potpunija zaštita trećih oštećenih osoba. Brojni su faktori koji utiču na širinu kruga trećih osoba, kao što su stepen ekonomskog i civilizacijskog razvoja, pitanje u kom opsegu se želi pružiti zaštita žrtvama saobraćaja, te materijalne mogućnosti stanovnika neke zemlje. Dosadašnji razvoj prava osiguranja pokazuje očite tendencije ka proširenju zaštite oštećenih, te da se što manji broj osoba i žrtava saobraćajnih nezgoda izostavi iz prava na naknadu štete. Osnovni cilj osiguranja od autoodgovornosti je da što većem broju potencijalnih žrtava saobraćajnih nezgoda bude naknađena šteta, ipak veliki broj osoba u Bosni i Hercegovini ostaje nezaštićen, jer se prema važećim zakonskim propisima ne smatraju trećim osobama.

---

*Mr.iur., "Bosna – sunce" osiguranje d.d. Sarajevo.

1. Pojam trećih osoba kod ugovora o osiguranju od autoodgovornosti

U slučaju da u saobraćajnoj nezgodi bude prouzrokovana šteta nekoj trećoj osobi, ta osoba stiče određeno pravo iz ugovora o osiguranju od autoodgovornosti zaključenog između osigурatelja i vlasnika, odnosno korisnika motornog vozila, iako nije ugovorna strana i do tada nije imala nikakve veze sa zaključenim ugovorom o osiguranju od autoodgovornosti.¹ Treće osobe su oštećene osobe kojima je nanešena imovinska i/ili neimovinska šteta i koje na temelju zakona imaju pravo (ili stiču pravo) podnošenja odštetnog zahtjeva prema odgovornom osigурatelju radi ostvarenja prava na naknadu štete.² Oštećene osobe u saobraćajnoj nezgodi motornih vozila u pokretu mogu biti, kako sami imaoци motornih vozila koja su učestvovala u nezgodi, tako i one osobe koje su bile u vozilu ili van njega.³ Važan uvjet za ostvarivanje prava na naknadu štete je da osoba koja se smatra trećom osobom nije isključivo odgovorna tj. da nije sama skrivila predmetnu saobraćajnu nezgodu.

Svakako je dobro napomenuti da sama okolnost utvrđivanja statusa treće osobe automatski ne znači i ostavarenje prava na naknadu, jer se pitanje odgovornosti za nastanak saobraćajne nezgode prosuđuje primjenom obaveznopravnih pravila o odgovornosti za štetu i njenu naknadu iz Zakona o obligacionim odnosima na koju se nadovezuju zakonska pravila o odgovornosti osigурatelja, pa ona treća osoba koja je isključivo odgovorna za nastanak saobraćajne nezgode neće imati pravo na naknadu, a ona koja je djelomično doprinijela nastanku saobraćajne nezgode, imat će pravo na djelomičnu naknadu.⁴

Većina pravnih teoretičara je stava da je obaveza osiguravajućih društava na naknadu štete prouzrokovane upotrebom motornih vozila po osnovu police osiguranja od autoodgovornosti, zapravo puno šira od one koja im je priznata postojećim zakonskim rješenjima. U prilog navedenom ide činjenica da je u modernim pravnim tokovima većine država, te pravu EU, prisutna stalna tendencija proširenja kruga trećih osoba, a sve u cilju što potpunije zaštite trećih oštećenih osoba. Po metodi pozitivnog utvrđenja, možemo reći da u krug trećih osoba, po ugovoru o osiguranju od automobilske odgovornosti, spadaju:

- 1) Putnici koji se u pravnoj literaturi najčešće definiraju kao osobe koje su pretrpjele štetu u saobraćajnoj nezgodi dok su se nalazile u motornom vozilu, uz uvjet da istim nisu upravlјali, osim u slučaju kada su dobrovoljno ušli u vozilo kojim je upravljaо neovlašteni vozač.
- 2) Nemotorizirani sudionici, tj. osobe izvan motornog vozila koja se kao takva smatraju trećim osobama. Najčešće je ovdje riječ o pješacima i biciklistima.

---

¹ A. Filipović, "Obavezno osiguranje od autoodgovornosti u jugoslovenskom pravu", Učiteljski fakultet, Beograd, 2001., 171.

² D. Grgić, "Uspostavljanje novog modela naknade neimovinske štete iz osnova automobilske odgovornosti", doktorska disertacija, Pravni fakultet u Zenici, 2012., 38.;

³ S. Stanišić, "Odgovornost za štetu od motornih vozila (sa sudskom praksom)", Panevropski univerzitet Apeiron, Banja Luka, 2008., 90.

⁴ D. Grgić, "Uspostavljanje novog modela naknade neimovinske štete iz osnova automobilske odgovornosti", doktorska disertacija, Pravni fakultet u Zenici, 2012., 40.

- 3) Osiguratelji kao oštećenici, tj. zavodi za zdravstveno i penziono osiguranje, kao i ostali osiguratelji koji se bave poslovima dobrovoljnog zdravstvenog, penzionog, rentnog ili sličnog osiguranja, ako je u saobraćajnoj nezgodi prouzrokovana smrt ili tjelesna povreda neke osobe, kao i osiguratelji imovine po osnovu prava na regres za isplaćenu naknadu za oštećene ili uništene stvari u saobraćajnoj nezgodi, a koje su bile osigurane.
- 4) Poslodavci oštećenika u saobraćajnoj nezgodi na čiji teret je pala naknada plaća za prva 42 dana bolovanja, ako je zaposlenik povrijeđen u saobraćajnoj nezgodi koja je prouzrokovana upotrebom motornog vozila.
- 5) Zaposlenici osiguranika ako sudjeluju u upotrebi ili rade na motornom vozilu, osim ako bi bili odgovorni za saobraćajnu nezgodu u kojoj su i sami pretrpjeli štetu.
- 6) Ostale treće osobe tj. sve fizičke i pravne osobe koja trpe štetu iz saobraćajne nezgode, a nisu za nju odgovorne.⁵

U kategoriju ostale treće osobe mogli bismo svrstati sve osobe za koje tumačenjem zakonskih propisa proizilazi da se imaju smatrati trećim osobama. Tu se prije svega misli, na vlasnika vozila za štetu na vozilu i vozača za nematerijalnu⁶ i materijalnu štetu nastalu uslijed povreda ili smrti, kada ostvaruju pravo na naknadu štete iz police autoodgovornosti po osnovu krivnje drugog vozača motornog vozila. Tu takođe možemo svrstati i vlasnike objekata oštećenih od strane motornih vozila. Često se u praksi sa odštetnim zahtjevima javljaju i društva za održavanje cesta za štete nastale uslijed saobraćajne nezgode u kojoj je učestvovalo više vozila, pa njihovi osiguratelji odgovaraju po objektivnoj odgovornosti ili samo jedno vozilo, pa odgovara na osnovu krivnje, a šteta se odnosi na oštećenje opreme na kolovozu, te troškova raščišćavanja mjesto nezgode.

U ovu kategoriju takođe spadaju i bliski srodnici smrtno stradale osobe u saobraćajnoj nezgodi, kao i bliski srodnici osobe koja je u saobraćajnoj nezgodi pretpila povrede koje za posljedicu imaju naročito teški invaliditet⁷ ili tzv. posredne treće osobe⁸. Za ovaj oblik

⁵ D. Grgić, “**Uspostavljanje novog modela naknade neimovinske štete iz osnova automobilske odgovornosti**”, doktorska disertacija, Pravni fakultet u Zenici, 2012., 39. - 40.;

⁶ D. Grgić/E. Bikić, “Razvoj instituta neimovinske (nematerijalne) štete s osvrtom na pravo osiguranja u Bosni i Hercegovini”, vidjeti više o razvoju instituta nematerijalne štete, Pravna misao broj 7-8 juli- august Sarajevo 2016. godine, str. 41 - 68.

⁷ D. Grgić/E. Bikić, “Uloga liječnika vještaka u procjeni nematerijalne/neimovinske štete”, vidjeti više o problemu invalidnosti, Anal Pravnog fakulteta u Zenici broj 19 juni 2017. godine str. 48 i 49.

⁸ Prema važećim zakonskim propisima u FBiH pravo na naknadu štete za slučaj smrti neke osobe imaju samo bliski srodnici, pod kojima se smatraju bračni drug, roditelji i djeca, a braća i sestre, te vanbračni drug, samo u slučaju ako je između njih i smrtno stradalog postojala trajnija zajednica života. Pravo na naknadu štete u slučaju naročito teškog invaliditeta bliskog srodnika imaju bračni drug, roditelji i djeca, te vanbračni drug, samo u slučaju ako je između njih i smrtno stradalog postojala trajnija zajednica života. Braća i sestre nemaju pravo na ovaj vid štete ni u kom slučaju. Isto važi i za teritoriju RS-a i Republike Srbije gdje je kao i u FBiH još uvijek u primjeni ZOO iz 1978. godine. Istovremeno, novi hrvatski Zakon o obveznim odnosima koji je na snazi od 01.08.2015. godine, prihvatajući propise EU, prihvata objektivnu konцепciju nematerijalne štete i proširuje krug posrednih trećih osoba pored bračnog druga, roditelja, djece, te braće i sestara i na bake, djedove i unučad, pod uvjetom da je između njih postojala trajnija zajednica života. Navedeno rješenje je na tragu preporuka rješenja ovog pitanja u pravu EU, obzirom da pravo EU kao osnovni kriterij za ostvarivanje prava na ovaj vid štete predviđa bliskost sa povrijeđenom/smрtno stradalom osobom, a naročito ako su živjeli u zajednici.

neimovinske štete u uporednim pravima često se koristi i naziv “iznimna neimovinska šteta” pod kojom se podrazumijeva naknada za poteškoće u uvjetima života koje trpe bliske osobe ukoliko su dokazale stvarnu i afektivnu životnu zajednicu s neposrednom žrtvom tokom njenog preživljavanja u hendikepu, gledanju iznimne patnje koju žrtva trpi, i sl.⁹

2. Pravni izvori osiguranja od autoodgovornosti u BiH

Ugovori o osiguranju od autoodgovornosti zbog svog značaja i funkcije, uglavnom su regulirani imperativnim zakonskim normama, tako da je autonomija volje u ovoj oblasti znatno ograničena. Zbog toga se sva pitanja između ugovarača osiguranja i osiguratelja detaljno uređuju zakonom, pravilima osiguranja, tarifama premija, te policom, i njima se uspostavlja dvostruka pravna veza između svih učesnika: između osiguranika i osiguratelja i između osiguranika i oštećene osobe.¹⁰

Obzirom na specifično državno i teritorijalno uređenje, u Bosni i Hercegovini su trenutno u primjeni dva zakona koja uređuju pitanje trećih osoba. Na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine primjenjuje se **Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti** (*u daljem tekstu: ZOOMV*).¹¹ Ovaj Zakon je osnovni izvor koji regulira pitanje trećih osoba u FBiH¹². Kao i većina drugih zakona koji reguliraju ovo pitanje, ZOOMV to čini koristeći negativnu metodu, tj. nabranjem ko se sve ne smatra trećom osobom. Na teritoriji Republike Srpske primjenjuje se **Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju** (*u daljem tekstu: ZOOS*).¹³ Interesantno je da ovaj Zakon pitanje treće osobe regulira koristeći i pozitivnu i negativnu metodu. Donošenjem novog ZOOS-a postignut je veći stepen zaštite oštećenih osoba u saobraćaju, kao i zaštita finansijskog i socijalnog položaja osiguranika kao osobe odgovorne za štetu, te veći stepen stabilnosti i discipline u izvršavanju obaveza društava za osiguranje utvrđenih Zakonom i preuzetih ugovorom o osiguranju.¹⁴

Pored toga što određuje pojmove bitne za primjenu pravila naknade štete iz osnova autoodgovornosti (npr. saobraćajna nezgoda, putnik, pješak, itd.), **Zakonom o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u BiH** detaljno su uređena pitanja kakva su temeljni principi međusobnih odnosa i ponašanja sudionika u saobraćaju, uvjeti koje moraju zadovoljiti putevi u pogledu bezbjednosti saobraćaja na istim, pravila saobraćaja na putevima, te čitav niz drugih pitanja iz oblasti bezbjednosti saobraćaja na putevima, koja su jedinstvena za cijeli teritoriji BiH.

---

⁹ D. Grgić, “Naknada štete članovima uže obitelji osobe koja je pretrpjela osobito teški invaliditet”, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2011., 25;

¹⁰ M. Cerović, “Visina pokrića u osiguranju građanske odgovornosti iz upotrebe motornog vozila”, Europska revija za pravo osiguranja, broj: 1/2014, Beograd, 2014., 59.;

¹¹ Stupio na snagu dana 26.04.2005.godine, objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj: 24/05;

¹² Član 8. Zakona o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05);

¹³ Stupio na snagu dana 06.10.2015.godine, objavljen u “Službenom glasniku Republike Srpske” broj: 82/15;

¹⁴ M. Miočić - Hamidović, “Neke novine u Zakonu o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS”, Anal pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16,383.

Uvjeti osiguranja spadaju u autonomne pravne izvore prava osiguranja jer su formulirani i donešeni izvan zakonodavnih tijela. Kad uvjete osiguranja prihvati i druga strana ugovora tj. ugovaratelj osiguranja, uvjeti postaju *lex contractus* i slično zakonu određuju sadržaj budućeg ugovora o osiguranju. Uvjeti nemaju reglementarni karakter, već isključivo ugovorni. Uvjetima osiguranja uređuju se pitanja koja nisu, ili nisu u potpunosti, uređena zakonom. Upravo o ostavljenoj slobodi uređenja međusobnih odnosa osiguratelj–ugovaratelj osiguranja ovisi i praktičan značaj uvjeta osiguranja. Uvjeti osiguranja od automobilske odgovornosti čine sastavni dio ugovora o osiguranju, ako su predani ugovaratelju osiguranja i ako je to konstatovano na polici osiguranja. Uvjeti osiguranja u osiguranju od automobilske odgovornosti imaju poseban položaj u odnosu na uvjete osiguranja u drugim vrstama osiguranja. Naime zbog potrebe zaštite trećih oštećenih osoba, a ne zanemarujući i zaštitu osiguranika (vlasnika/korisnika vozila, ovlaštenog vozača), zakon koji regulira ovu oblast sadrži uglavnom kogentne norme od kojih je rijetko dozvoljeno odstupanje).¹⁵

Na teritoriji FBiH još uvijek se primjenjuju Uvjeti osiguranja od AO od 30.08.1995. godine iz razloga što 2005. godine kada je stupio na snagu Zakon o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obveznom osiguranju od odgovornosti u Federaciji, nisu donešeni novi usaglašeni uvjeti i tarife za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila, jer tada nije formirano Udruženje osiguratelja u Bosni i Hercegovini u čijoj je ingerenciji bilo donošenje istih. Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama ZOOMV-a iz februara 2016. godine¹⁶ sadrži identično rješenje ovog pitanja, čijim usvajanjem bi se konačno riješio *nonsense* koji se odnosi na uvjete osiguranja od autoodgovornosti u FBiH, tj. da su još uvijek u primjeni Uvjeti iz 1995. godine, iako su 2005. godine, stupanjem na snagu ZOOMV-a stavljeni van snage, te su nadležna tijela obavezana na donošenje novih uvjeta, što do danas nije učinjeno.

ZOOS predviđa postojanje prelaznog razdoblja od dvije godine u kojem su zadržani jedinstveni uvjeti obveznog osiguranja i jedinstveni premijski sistem funkcionalne premije osiguranja. Naime, osiguravajuća društva u RS-u su dužna da donesu uvjete osiguranja od autoodgovornost i da ih dostave Agenciji za osiguranje RS-a, u okviru obaveze obavještavanja, najkasnije osam dana od dana donošenja, te da ih učine javno dostupnim. Agencija je nadležna da kao mjere nadzora nalaže izmjene, odnosno dopune uvjeta osiguranja i tarifa premija ukoliko utvrdi da oni nisu usaglašeni sa Zakonom o obveznim osiguranjima u saobraćaju RS, aktima Agencije, aktuarskim načelima i pravilima struke.¹⁷

---

¹⁵ M. Ćurković, "Uvjeti za obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti na liberaliziranom tržištu osiguranja", Zbornik radova: Dani hrvatskog osiguranja 2014., Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, 2014., 229.-230.;

¹⁶ Član 5. Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obveznom osiguranju od odgovornost FBiH,

http://www.parlamentfbih.gov.ba/dom_naroda/bos/parlament/propisi/El_materijali_2016/Zakonu%20o%20osiguranju%20od%20odgovornosti%20za%20motorna%20vozila%20_bos.pdf, 07.03.2017., 21:10.

¹⁷ Član 12. Zakona o obveznim osiguranjima u saobraćaju RS ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 82/15).

Odredbe općih građanskih zakonika (kod nas je to Zakon o obligacionim odnosima¹⁸) primjenjuju se samo na ono što nije regulirano posebnim propisima koji uređuju obavezno osiguranje od automobilske odgovornosti. **Zakon o obligacionim odnosima** (*u daljem tekstu: ZOO*), poslije ugovora o prodaji, najviše prostora posvećuje ugovoru o osiguranju, iako ne pokriva čitavu oblast osiguranja. ZOO ne regulira obavezno osiguranje od autoodgovornosti, ali sadrži opće principe odgovornosti posjednika motornog vozila za naknadu štete trećim osobama. ZOO određuje da se u slučaju nezgode izazvane motornim vozilom u pokretu koja je prouzrokovana isključivom krivnjom jednog imaoca, primjenjuju pravila o odgovornosti po osnovu krivnje. Ako postoji obostrana krivnja, svaki imalac odgovara za ukupnu štetu koju su oni pretrpjeli srazmjerno stepenu svoje krivnje. Ako nema krivnje ni jednog, imaoci odgovaraju na ravne dijelove, ako razlozi pravičnosti ne zahtijevaju nešto drugo. Za štetu koju pretrpe treće osobe imaoci motornih vozila odgovaraju solidarno.¹⁹

3. Treće osobe u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine

ZOOMV i ZOOS stoje kod klasičnih sistema odgovornosti za štete prouzrokovane upotrebom motornih vozila koji ostaje kod potrebe zaštite samo određenih osoba, uobičajeno nazvanih trećim osobama.²⁰ U FBiH tek predstoji završetak procesa deregulacije i početak liberalizacije segmenta obaveznog osiguranja od autoodgovornosti. Izrada novih propisa je u tijeku, a neizbjegna promjena zakonske regulative u osigurateljnoj djelatnosti i početak primjene liberalizacije zasigurno će biti izvršena sljedećih nekoliko godina na tržištu osiguranja.²¹ U vezi navedenog, Upravni odbor Agencije za osiguranje u BiH, je u oktobru 2016. godine donio Smjernicu za ocjenu usaglašenosti Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije BiH i RS, koja utvrđuje kriterije kojih će se pridržavati Upravni odbor Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini u postupku ocjene usaglašenosti zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Federacije BiH i RS, a koji će ujedno usmjeravati obrađivače zakona u postupku izrade propisa. Cilj Smjernice je da se, poštujući ustavno-pravnu strukturu BiH i uvažavajući specifičnosti i stepen razvoja tržišta osiguranja u BiH, te da se:

- obezbijedi jednak i ravnopravan odnos prema svim društvima za osiguranje u oba entiteta i Brčko Distriktu,
- obezbijedi jednaku zaštitu ugovarateljima osiguranja i trećim stranama,
- uspostavi neophodan stepen međusobne usaglašenosti entitetskih zakona i
- nastavi usaglašavanje sa zakonodavstvom EU.

---

¹⁸ Zakon o obligacionim odnosima usvojilo je Savezno vijeće Skupštine bivše SFRJ na sjednici održanoj 30. marta 1978. godine. Zakon je objavljen u "Službenom listu SFRJ", broj: 39/78, a u skladu sa odredbom člana 1109., stupio je na snagu 1. oktobra 1978. godine. Od 11. aprila 1992. godine Zakon o obligacionim odnosima se primjenjuje kao Zakon Republike Bosne i Hercegovine (član 1. Zakona o preuzimanju Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list RBiH", broj: 2/92, 13/93 i 13/94).

¹⁹ Član 178. Zakona o obligacionim odnosima FBiH ("Službeni list SFRJ", broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, "Službeni list RBiH" broj: 2/92, 13/93, 13/94, te "Službene novine FBiH" broj: 29/03);

²⁰ M. Ćurković, i dr. "Odgovornost za štetu", Inženjerski biro, Zagreb, 2004., 162.

²¹ D. Grgić, "Tržište osiguranja u Europskoj uniji i harmonizaciji propisa o osiguranju u BiH i RH", magistarski rad, Pravni fakultet u Mostaru, 2009., 229.

U Smjernici je takođe navedeno da usaglašavanje sa zakonodavstvom EU predstavlja dugoročan zadatak koji će se ostvarivati u skladu sa napretkom u pregovorima o pristupanju BiH članstvu EU i planiranim aktivnostima entitetskih ministarstava i zakonodavnih organa.

Jasno je da još uvijek nisu postignuti ciljevi ove Smjernice, ali je korak naprijed i sama činjenica postojanja ovakve inicijative od nadležnih tijela.

3.1. Treće osobe prema Zakonu o osiguranju imovine i osoba Federacije BiH

Od 1995. godine do 2006. godine, kada je stupio na snagu Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obveznom osiguranju u FBiH, pitanje kruga trećih osoba bilo je regulirano na način da nema pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti za štete trećim osobama:

1. vozač vozila te njegovi pravni sljednici glede štete zbog smrti ili tjelesne povrede vozača i
2. vlasnik, suvlasnik, odnosno korisnik vozila u slučaju štete na stvarima.²²

Dakle, vlasnik vozila je imao pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od automobilske odgovornosti za tjelesne povrede, kao i njegovi srodnici i druge fizičke i pravne osobe zbog tjelesne povrede i smrti vlasnika vozila ako je u momentu saobraćajne nezgode bio saputnik u vozilu. U slučaju štete zbog tjelesne povrede i smrti, vlasnik vozila se tretirao kao treća osoba.

3.2. Treće osobe prema Zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti FBiH

ZOOMV negativno definiše krug trećih osoba na način da regulira da se ne smatraju trećim osobama:

1. Posjednik vozila,
2. Vlasnik vozila,
3. Vozač vozila,
4. Osiguranici,
5. Osobe koje su zaključile policu osiguranja/ugovaratelj osiguranja,
6. Ovlašteni zastupnici pravnih osoba ako je pravna osoba vlasnik ili je zaključilo policu osiguranja i
7. Osobe koja su dobrovoljno ušle u vozilo koje je načinilo štetu ili nanijelo povredu, kada osiguratelj može dokazati da su znala da je vozilo bilo ukradeno.²³

---

²² Član 75. Zakona o osiguranju imovine i osoba (“Službene novine Federacije BiH” broj: 2/95 od 11.02.1995.godine).

²³ Član 8. Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju FBiH (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05).

Iako je u domaćoj zakonodavnoj praksi, pravnoj nauci i sudskej praksi dugo prisutna tendencija proširivanja kruga trećih osoba, dana 26.04.2005. godine stupanjem na snagu ZOOMV-a, desilo se suprotno. Stupanjem na snagu ZOOMV-a, 2006. godine, krug trećih osoba se sužava na način što se osobe čija je odgovornost pokrivena ugovorom o osiguranju kao i osobe koje su, iako nisu osiguranici, zaključile policu osiguranja sa ugovaračem kao ugovorna strana, ne smatraju trećim osobama.²⁴ Dakle, vlasnik vozila, posjednik, te ugovaratelj osiguranja, ukoliko su se u vrijeme saobraćajne nezgode nalazili u svom motornom vozilu, iako nisu upravljali istim, pa samim tim nisu ni odgovorni za saobraćajnu nezgodu, neće imati pravo na naknadu kako materijalne, tako ni nematerijalne štete.²⁵ Takođe, kako je bilo predviđeno i prethodnim zakonom, vlasnik vozila ni u kom slučaju nema pravo na naknadu štete na stvarima.

U tom smislu se izjasnila i sudska praksa, pa se tako navodi da se vlasnik vozila ne smatra trećom osobom ni onda kada je vozilo povjerio drugome na korištenje²⁶.

“U predmetnoj pravoj stvari nesporno je da je tužiteljica i kao suvozač u vozilu pretrpila nematerijalu štetu, te da je ista vlasnica-imatelj vozila. U ovkoj pravoj situaciji pravilno je prvostepeni sud primijenio materijalno pravo i pozivom na odredbe člana 178. stav l. ZOO-a, a u vezi sa članom 154. istog zakona odbio tužbeni zahtjev tužiteljice u cijelosti kao neutemeljen.”

(Presuda Kantonalnog suda u Mostaru, broj: 58 0 P 019847 09 Gž, od 18.11.2011. godine)

“Imajući u vidu da je tužiteljica u vozilu čiji je vlasnik kao suvozačica pretrpjela nematerijalu štetu, pri čemu je na strani vozča tog vozila isključiva krivica za nastalu prometnu nezgodu, te na činjenicu da se ne smatra trećom osobom oštećenik koji je u prometnoj nezgodi izazvanoj motornim vozilom u poketu sudjelovala kao imatelj motornog vozila to je pravilno odlučio prvostupanski sud kada je odbio tužiteljicu sa tužbenim zahtjevom...”

Zbog naprijed navedenog, a imajući u vidu naprijed navedene razloge zbog kojih je tužiteljica odbijena sa svojim tužbenim zahtjevom za naknadu štete, te na činjenicu da se trećim osobama ne smatraju ni muž tužiteljice, kao ni majka i djeca tužiteljice, valjalo je iz tih razloga žalbu tuženika uvažiti, prvostupansku presudu preinačiti i tužitelje u cijestnosti odbiti sa tužbenim zahtjevom, kojim traže da im tuženik na ime duševne boli zbog naročito teškog invaliditeta tužiteljice isplati iznos od po 20.000,00 KM sa zakonskom zaleznom kamatom...”

---

²⁴ Član 8. stav 2. Zakona o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05).

²⁵ D. Grgić/E. Bikić, “Razvoj instituta neimovinske (nematerijalne) štete s osvrtom na pravo osiguranja u Bosni i Hercegovini”, vidjeti više o osnovanosti dosudivanja naknade neimovinske štete, Pravna misao broj 7-8 juli - august Sarajevo 2016. godine str. 46 - 47.

²⁶ U slučaju sudara motornog vozila kojim upravlja osoba kojoj je vlasnik povjerio vozilo i drugog motornog vozila primjenjuje se član 178. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima, pa vlasnik vozila ne može zahtijevati naknadu štete prouzrokovane na vozilu od osobe kojoj je povjerio vozilo i vlasnika drugog vozila, odnosno njegovog osiguratelja, kao solidarnih dužnika. Vrhovni sud BiH, broj: Gvl-10/83 od 06.07.1983.godine, Biltan sudske prakse VSBIH broj 4/83, strana 17, Zbirka sudske odluka, 1983, knjiga 8, sveska 3, odluka broj 220, H. Tajić, Građansko i privredno pravo u praksi sudova BiH, Privredna štampa, Sarajevo 2009., 395.

(Presuda Kantonalnog suda u Livnu broj: 68 2 P 002944 13 GŽ, od 24.03.2014. godine)

Ne postoji opravdan razlog da se vlasniku vozila ne prizna pravo na obeštećenje od osiguratelja u situaciji kada pretrpi nematerijalnu štetu u vlastitom vozilu, kojim on ne upravlja, zbog toga što on u tom slučaju nije osiguranik, niti štetnik, nego treća oštećena osoba koja je žrtva saobraćajne nezgode²⁷. Važeće zakonsko rješenje je korak unazad u odnosu na rješenje kakvo smo imali do 2006. godine i u odnosu na tokove u Europi, ali se može donekle opravdati društveno – ekonomskim stanjem u našoj zemlji, koje je jedan od osnovnih kriterija za određivanje širine kruga trećih osoba.

Obzirom da je prema postulatima stvarnog prava pravni položaj suvlasnika i zajedničkog vlasnika u odnosu na stvar na kojoj imaju pravo vlasništva/zajedničkog vlasništva, identičan onom kakav ima vlasnik²⁸, tako možemo posmatrati i njihov položaj u odnosu na vozilo kao pokretnu stvar na kojoj imaju pravo suvlasništva ili zajedničkog vlasništva. Obzirom na navedeno, prema važećim zakonskim propisima suvlasnik i zajednički vlasnik nemaju pravo na naknadu kako materijalne tako ni nematerijalne štete nastale upotreborom motornog vozila, tj. nisu treće osobe. Ovo je izričito naglašeno u ZOOS²⁹, dok u ZOOMV nije³⁰.

Odredbom člana 8. ZOOMV-a određeno je i da posjednik motornog vozila nema svojstvo trećeg lica kada su u pitanju kako materijalne tako i nematerijalne štete. Pod pojmom posjednika u smislu ovog Zakona, u praksi možemo podvesti primatelja leasinga, obzirom na prirodu i karakteristike ugovora o leasingu. U tom slučaju, možemo zaključiti da je primatelj leasinga u FBiH, u slučaju da se u momentu nezgode nalazio u motornom vozilu, za koje je primatelj leasinga, u svojstvu putnika, neopravdano isključen iz kruga trećih osoba.

Kada je u pitanju bračni drug vlasnika motornog vozila, koji se u trenutku saobraćajne nezgode nalazio kao putnik u motornom vozilu stečenim u braku, postoje različita stajališta u BiH o pitanju može li mu se priznati svojstvo treće osobe u situaciji kada potražuje naknadu štete. Još je 1971. godine na našim prostorima zauzet stav da se trećim osobama ne smatraju bračni drug vlasnika, suvlasnika, držaoca, ovlaštenog ili neovlaštenog vozača.³¹

Iako je u modernoj zakonodavnoj praksi prisutna tendencija proširivanja kruga osoba koje imaju svojstvo treće osobe, na našim prostorima postoje stavovi pravnih teoretičara, da je zakonodavac isključio iz kruga trećih osoba bračnog druga vlasnika vozila kojim je pričinjena šteta. Navedeni zaključak izvodi se tumačenjem zakonskih propisa kako slijedi.

Naime, Porodični zakon FBiH određuje da je imovina supružnika stečena radom i ulaganjem tokom trajanja braka njihova zajednička imovina na kojoj su suvlasnici u jednakim dijelovima.³² Zakon o stvarnim pravima izjednačava suvlasništvo s vlasništvom.³³ Prema

---

²⁷ Vidi v. J. Pak, "Pravo osiguranja", Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011, 255.

²⁸ Član 25. - 42. Zakona o stvarnim pravima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 66/13, 100/13).

²⁹ Član 27. stav 2. tačka 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 82/15).

³⁰ Član 8. Zakon o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 24/05).

³¹ Pravni stav sjednice Vrhovnog suda Jugoslavije održane 15. i 16. aprila 1971. godine.

³² Član 251.-253. Porodičnog zakona ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/05, 31/14).

³³ Član 25.-42. Zakona o stvarnim pravima FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 66/13, 100/13).

tome, bračni drug vlasnika i odgovornog imaoča motornog vozila kojim je pričinjena šteta, iako i sam oštećen u nezgodi, ne smatra se trećom osobom. Argument više je što bi došlo do tzv. konfuzije, tj. da se štetnik i oštećenik steknu u istoj osobi, a što je jedan od načina prestanka obligacije³⁴. Navedeno tumačenje zakonskih propisa, prije svega nema socijalnog opravdanja, jer bi bračni drugovi i srodnici ostajali bez naknade i bili u neravnopravnom položaju u odnosu na druge oštećene osobe, što je u suprtonosti sa socijalnom sadržinom i funkcijom obaveznog osiguranja od autoodgovornosti.

U praksi osiguratelji zahtjeve za naknadu nematerijalne štete bračnih drugova vlasnika vozila, koji su se u trenutku saobraćajne nezgode nalazili u vozilu i pretrpjeli nematerijalnu štetu, smatraju osnovanim, a što je ispravno tumačenje zakonskih propisa, obzirom na činjenicu da prije svega, ZOOMV nije izričito isključio suvlasnike iz kruga trećih osoba. Argument više koji opravdava ovakvo stajalište i tumačenje zakonskih propisa jesu propisi komunitarnog prava iz ove oblasti³⁵, te tendencija proširenja kruga trećih osoba u modernim pravnim sistemima i potpuno ukidanje tzv. srodničke klauzule.

3.2.2. Sudar vozila u vlasništvu istog leasing društva

U slučaju sudara vozila u vlasništvu istog leasing društva, prema praksi na domaćem tržištu osiguranja, dolazi do isključenja iz osiguranja šteta na vozilu, temeljem osiguranja od automobilske odgovornosti, obzirom na to da su vozila u vlasništvu istog leasing društva koje je i jedini osiguranik po policama AO vozila sudionika nezgode. Predmetno isključenje opravdava se svrhom AO osiguranja kojem je cilj pokriti odgovornost za štete nastale trećim osobama, a ne vlastitu štetu, tj. štetu osobe čija je odgovornost pokrivena osiguranjem, odnosno osobe na kojoj leži obaveza sklapanja ugovora o osiguranju.³⁶ Mogući razlog je i to što je riječ o riziku koji domaćim osigurateljima nije prihvatljiv jer smatraju da bi takvo rješenje moglo nesavjesne osiguranike inspirisati na namještanje šteta i prevare osiguranja, a što bi u konkretnim okolnostima bilo teško dokazivo.³⁷

U Republici Hrvatskoj je 2013. godine izmjenjen Zakon na način da je određeno da se trećom osobom smatra i primatelj leasinga, koji je ugovaratelj i korisnik vozila, a nije odgovoran za saobraćajnu nezgodu u kojoj je prouzrokovana šteta od vozila istog davatelja leasinga.³⁸ Jasno je da se zbog leasinga kao specifičnog pravnog posla znatno komplikiraju odnosi odgovornosti za štetu, a time i odnosi iz osiguranja, ali je ovom izmjenom konačno prestalo ignoriranje razvoja prava koji u tom području traje već dvadesetak godina. Ovakvo rješenje je pravično, logično i u skladu sa tendencijama modernog prava i propisa EU, te

³⁴ A. Bikić, "Obligaciono pravo", Opći dio, treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, 2013., 385.

³⁵ Europske konvencije i komunitarne direktive iz oblasti osiguranja od autoodgovornosti preporučuju još od 1983. godine zabranu isključenja bračnog druga kao teće osobe.

³⁶ N. Radionov, A. Vincenca Padovan, "Sudar vozila u vlasništvu istog leasing društva i problem treće osobe iz AO osiguranja" Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, broj: 62, (4), 2012., 1053.

³⁷ M. Ćurković, "Odgovornost osiguratelja za štetu na temelju obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti", Hrvatska pravna revija, vol. 4, broj: 12, Zagreb, 2004., 28.

³⁸ Član 22. stav 10. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj: 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14).

osnovnim smisлом i svrhom osiguranja od autoodgovornosti. Shodno navedenom, isto rješenje bi trebalo prihvati i u Bosni i Hercegovini. Zakon o obaveznim osiguranjima RS, iako novijeg datuma, ne sadrži ovakvo rješenje.

3.2.3. Osiguratelji kao oštećenici

Kao treće oštećene osobe kod obaveznog osiguranja od automobilske odgovornosti mogu se pojaviti i pravne osobe koje obavljaju poslove obaveznog socijalnog osiguranja (zavodi za zdravstveno osiguranje, te za penzijsko i invalidsko osiguranje), kao i ostali osiguratelji koji se bave poslovima dobrovoljnog zdravstvenog, penzijskog rentnog ili sličnog osiguranja (ako je u saobraćajnoj nezgodi prouzrokovana smrt ili tjelesna povreda neke osobe), ali i osiguratelji imovine (po osnovu prava na regres za isplaćenu naknadu iz osiguranja za stvari koje su uništene ili oštećene u saobraćajnoj nezgodi, a bile su osigurane).

Zakonodavac u FBiH je normirao da je kantonalni zavod osiguranja obavezan zahtijevati naknadu štete u slučajevima predviđenim ZZO FBiH³⁹, bez obzira na to što je šteta nastala isplatom davanja koja kao pravo pripadaju osiguranoj osobi iz sredstava kantonalnog zavoda osiguranja.⁴⁰ Takođe, ZOOMVodređuje da osiguratelji obaveznog i privatnog zdravstvenoga, invalidskoga i penzijskog osiguranja mogu za iznose koje su platili oštećenoj strani tražiti regres od osiguratelja čiji je osiguranik odgovoran za nezgodu.⁴¹

Istovremeno u RS-u važe nešto drugačija pravila. Naime, društvo za osiguranje dužno je Fondu zdravstvenog osiguranja RS naknaditi stvarnu štetu u okviru odgovornosti svog osiguranika i u granicama obaveza preuzetih ugovorom o osiguranju.⁴² Dakle, prema ZOOS-u, osiguravajuća društva su obavezna naknaditi štetu samo Fondu zdravstvenog osiguranja RS-a, a ne i kantonalnim fondovima zdravstvenog osiguranja iz FBiH, niti stranim fondovima.

Za slučaj da je vozilo kojim je upravljala osoba koja je odgovorna za saobraćajnu nezgodu bilo neosigurano, osiguratelji neće moći refundirat troškove, odnosno isplaćenu štetu, od strane Zaštitnih fondova FBiH i RS, obzirom da je takva mogućnost isključena zakonima.⁴³ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju FBiH ne pozna zakonsku subrogaciju ovakve vrste, ali postoje stavovi teorije i sudske prakse da bi se regresni zahtjev prema odgovornom osiguratelju mogao postaviti na temelju odredbe člana 939. stav 1. ZOO.

---

³⁹ Članom 70. Zakona o zdravstvenom osiguranju (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 30/97, 7/02, 70/08 i 48/11)određeno je da je kantonalni zavod osiguranja obavezan zahtijevati naknadu prouzrokovane štete od osobe koja je prouzrokovala bolest, povredu ili smrt osigurane osobe i neposredno od pravne osobe za osiguranje imovine i osoba kod koje su ove osobe osigurane od odgovornosti za štetu prouzrokovanoj trećim osobama, prema propisima o obaveznom osiguranju ovog rizika.

⁴⁰ A. Poljić, “Naknada štete u provođenju zdravstvenog osiguranja”, ZIPS, broj: 1342, godina 37, Sarajevo, 2016., 16.

⁴¹ Član 9. stav 6. Zakona o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05).

⁴² Član 31. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Sl. glasnik RS”, broj: 82/15).

⁴³ Član 16. stav 5. Zakona o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05) i član 54. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Sl. glasnik RS”, broj: 82/15).

Vezano za navedeno, postoji i stav sudske prakse, koji još uvijek nije pravosnažan:

Utvrđuje se da su prvo tuženi Osiguranik i drugotuženi Osiguratelj solidarno odgovorni za štetu nanešenu tužitelju Federalni zavod za PIO zbog isplate invalidskih penzija Suvozaču (koji se nalazio u vozilu kojim je upravljao Osiguranik, a koje je po osnovu osiguranja od autoodgovornosti osigurano kod Osiguratelja) do koje je došlo uslijed potpunog gubitka radne sposobnosti kao posljedica saobraćajne nezgode za koju je kriv Osiguranik. Tuženi se obavezuju da solidarno isplate čistu štetu na ime isplaćenih penzija Suvozaču i izmaklu dobit zbog neuplaćenih doprinosa Tužitelju.

(Presuda Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 0 319351 13 P, od 19.06.2015. godine)

Osiguratelj imovine koji je isplatio naknadu po osnovu osiguranja motornog vozila od uništenja, oštećenja ili nestanka (tzv. kasko osiguranje), ima položaj treće oštećene osobe već samim tim što je isplatio određenu naknadu. Naime, kasko osiguratelj prilikom isplate štete dolazi u položaj svog osiguranika, a to je treća oštećena osoba koja ima prava prema odgovornom osiguratelju iz osnova osiguranja od autoodgovornosti. Time na samog osiguratelja *ex lege* prelazi pravo na naknadu štete od odgovornog osiguratelja.⁴⁴

Na kraju treba reći i to, da zavodi socijalnog osiguranja ne bi imali pravo potraživanja naknade štete od osiguratelja kad se zbrinjava osoba koja u saobraćajnoj nezgodi nema položaj treće osobe prema propisima o osiguranju od automobilske odgovornosti iz razloga što nemaju samostalan odštetni zahtjev prema štetniku, odnosno njegovom osiguratelju, za štete izazvane trećima upotrebom motornog vozila.⁴⁵

3.2.4. Ugovaratelj osiguranja

Iako prema odredbama ZOOMto nije slučaj, savremena zakonodavstva opravdano prihvataju da je i ugvaratelj osiguranja oštećena osoba koja ima pravo na naknadu štete ako nije upravljala vozilom. Dilema koja je dugo postojala u pravnoj doktrini i praksi o tome da li osoba osigurana od rizika odgovornosti za štete koje može da prouzrokuje u saobraćaju, može da bude i treća osoba, koja ima pravo na naknadu štete od osiguratelja, u savremenim i naprednim društвima razriješena je u korist osiguranih osoba.⁴⁶

Na proširenje pojma trećih osoba, pored promijenjenih društveno – ekonomskih okolnosti u svijetu, uticala je u velikoj mjeri i sudska praksa. Sudovi su u definisanju ovog pojma polazili od odgovornosti za nezgodu, a ne od ugovora o osiguranju. Ugovaratelj osiguranja koji je vlasnik vozila i putnik u vlastitom vozilu kojim upravlja neko drugi, nije u takvoj situaciji osiguranik – odgovorna osoba, već oštećeni koji je žrtva saobraćajne nezgode i zato ima pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja.⁴⁷ ZOOS ne navodi ugvaratelja osiguranja kao osobu koja nema pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, što samim tim znači da je istom priznat status treće osobe.⁴⁸

⁴⁴ Član 939.stav 1. Zakona o obligacionim odnosima FBiH (“Službeni list SFRJ” broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, “Službeni list RBiH” broj: 2/92, 13/93, 13/94 te “Službene novine FBiH” broj: 29/03).

⁴⁵ L. Belanić, “Treće osobe u osiguranju od automobilske odgovornosti”, Zbornik pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, broj: 1/2007, 2007, 666.

⁴⁶ J. Pak “Pravo osiguranja”, Univerzitet Singidunum, Beograd, 2011., 254.

⁴⁷ *Ibid.*, 255.

⁴⁸ Više v. L. Hadžimahmutović, “Treća lica u zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila FBiH, Analji pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16, Zenica, 2016.

3.2.5. Zaposlenici osiguranika

U slučaju da zaposlenici osiguranika upravljaju motornim vozilom, izjednačeni su s položajem vozača te ih se tada ne smatra trećim osobama.⁴⁹ Navedeni stav potvrđen je i sudskom praksom⁵⁰. Međutim, osiguranikov radnik koji je pretrpio štetu od vozila, a nije istim upravlja, smatra se trećom osobom. ZOOMV određuje da u slučaju da su posjednik ili vlasnik vozila pravne osobe, njihovi ovlašteni zastupnici neće se smatrati trećim osobama.⁵¹ Isključivanje osoba ovlaštenih za zastupanje iz prava na obeštećenje od osiguratelja nema opravdanja u situaciji kada oni sami su upravljali motornim vozilom, naročito imajući u vidu činjenicu da vlasnik pravne osobe i osoba ovlaštena za zastupanje, veoma često nisu ista osoba. Pravni status osobe ovlaštene za zastupanje se ne treba razlikovati od pravnog statusa drugih uposlenika te pravne osobe.⁵²

U prilog navedenom ide i činjenica da Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS, kao ni Zakon o obveznim osiguranjima u prometu Republike Hrvatske, te Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju Republike Srbije, a koji zakoni su uglavnom usklađeni s modernim tokovima iz ove oblasti, te pravom EU, ne predviđaju ovakvo isključenje.

3.2.6. Osobe koje nisu učesnici natjecanja (utrka)

Pravilo je da pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti, nema oštećena osoba kojoj je prouzrokovana šteta zbog upotrebe vozila na sportskim natjecanjima kojima je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, kao i na vježbama za ta natjecanja.

Obzirom na način kako je ovo pitanje regulirano u Federaciji BiH, osobe koje su oštećene na tim natjecanjima, a nisu učesnici istih, imaju pravo na naknadu štete iz police osiguranja od autoodgovornosti.⁵³

3.3. Treće osobe prema nacrtu Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju FBiH od jula 2012. godine

U FBiH je 2012. godine postojala inicijativa za usvajanje novog Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju. Osim što je po svojoj sadržini dosta opsežniji, nacrt novog zakona se razlikuje od sadašnjeg ZOOMV-a i po tome, što na jedan drugačiji i detaljniji način prilazi normiranju ove oblasti.

---

⁴⁹ P. Šulejić, "Pravo osiguranja", Dosije, Beograd, 2005., 390.

⁵⁰ Pravni stav Građanskog odjeljenja Kantonalnog suda u Sarajevu – Bilten Kantonalnog suda u Sarajevu, broj: 1/2002, 27, H. Tajić, 805.

⁵¹ Član 8. stav 2. Zakona o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 24/05).

⁵² L. Hadžimahmutović, "Treća lica u zakonu o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila FBiH, Anal pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16, Zenica, 2016., 158.

⁵³ Ovo pitanje nije regulisano Zakonom o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti ("Službene novine Federacije BiH", broj: 24/05), već je regulisano odredbom člana 2. stav 2. tačka 2) Uvjeta osiguranja od automobilske odgovornosti od 30.05.1995.: "Ako se posebno ne ugovori, iz osiguravajućeg pokrića isključeni su odštetni zahtjevi: 2) za štete nastale učestvovanjem na priredbama (trkama) na kojima je cilj postizanje najveće brzine ili najveće prosječne brzine, odnosno prilikom vježbi za takve priredbe."

Tako ovaj nacrt Zakona definira treće osobe kao sve oštećene osobe kojima je iz izvanugovorne odgovornosti – prouzrokovana šteta u saobraćajnoj nezgodi – za koju nisu odgovorni, te im nastane šteta zbog: imovinskog gubitka i/ili štete na osobama (tjelesne povrede i smrti), od upotrebe prijevoznog sredstva.⁵⁴

Po osnovi osiguranja od automobilske odgovornosti pravo na naknadu štete nema:

1) vozač vozila kojim je prouzrokovana šteta te njegovi srodnici i druge fizičke ili pravne osobe glede štete zbog tjelesne povrede i smrti vozača,

2) vlasnik, suvlasnik, odnosno zajednički vlasnik te svaki drugi korisnik vozila kojim je prouzrokovana šteta i to za naknadu štete na stvarima,

3) vlasnik vozila kojim je prouzrokovana šteta za štetu na stvarima koje je preuzeo radi prijevoza – po ugovoru o prijevozu – a koje su se nalazile u vozilu ili na vozilu kojim je prouzrokovana šteta,

4) oštećena osoba za štete koje su čisti imovinski (novčani) gubitak odnosno imovinski gubitak koji nastane u saobraćajnim nezgodama u kojima nije došlo do uništenja ili oštećenja stvari, tjelesne povrede ili smrti (pa nije posljedica ni štete na osobama ni štete na stvarima),

5) putnik koji se za vrijeme upotrebe vozila prevozi na mjestu koje nije bilo predviđeno za prijevoz osoba, osim ako ne dokaže da bi štetu pretrpio i da se prevozio na mjestu koje je predviđeno za prijevoz osoba⁵⁵,

6) putnik koji je dobrovoljno ušao u vozilo kojim je uzrokovana šteta a kojim je upravljaо neovlašteni vozač, ako osiguratelj dokaže da je putnik znao da je vozilo ukradeno ili silom otuđeno,

7) putnik koji je dobrovoljno ušao u neosigurano vozilo kojim je prouzrokovana šteta, ako Zaštitni fond dokaže da je ova okolnost putniku bila poznata,

8) oštećena osoba kojoj je šteta nastala:

a) zbog upotrebe vozila na sportskim priredbama koje se održavaju na cesti ili dijelu ceste zatvorenom za promet drugim vozačima, a kojih je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, odnosno na vježbama za te priredbe,

b) zbog djelovanja nuklearne energije za vrijeme prijevoza radioaktivnog materijala,

c) zbog ratnih operacija, pobuna ili terorističkog čina, s tim da društvo za osiguranje u tom slučaju mora dokazati da je šteta prouzrokovana takvim događajem.⁵⁶

---

⁵⁴ Član 14. nacrtu Zakona o obveznim osiguranjima u prometu od jula 2012. godine.

⁵⁵ Ovo rješenje na jedinstven način riješava pitanje tzv. slijepih putnika (osoba koje putuju u motornom vozilu kriomice, bez znanja vlasnika, odnosno korisnika motornog vozila) obzirom da u pravnoj teoriji i praksi ima različitih stavova, od onih da ne može biti nikakve odgovornosti za štetu koja bi bila nanešena slijepim putnicima, do stava koji prevladava, da se i takve osobe smatraju žrtvama saobraćaja, te da imaju pravo na naknadu štete po propisima iz osiguranja od automobilske odgovornosti, uz mogućnost smanjenja odgovornosti osiguratelja, jer se slijepi putnik ipak sam izložio riziku koji možda ne bi postojao da je njegova prisutnost u vozilu bila poznata vlasniku, odnosno korisniku motornog vozila.

⁵⁶ Član 35. nacrtu Zakona o obveznim osiguranjima u prometu od jula 2012. godine;

Dakle, različito od trenutno važećeg ZOOMV-a, u nacrtu Zakona imamo dosta široku definiciju pojma treće osobe, a nakon toga negativnim metodom određene osobe koje se ne smatraju trećim osobama.

3.4. Treće osobe prema Zakonu o obaveznim osiguranjima saobraćaju RS

Dana 06.10.2015. godine u "Službenom glasniku RS", broj: 82/15 objavljen je novi Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju, a koji je stupio na snagu dana 14.10.2015. godine.⁵⁷ Ovaj Zakon je prilagođen postojećem stanju i razvoju tržišta osiguranja RS-a, te je u značajnom dijelu usaglašen sa zahtjevima iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju zaključenom između BiH i EU.⁵⁸ Zakon određuje ko su sve treće osobe, na način što je navedeno da je ugovorom o osiguranju od autoodgovornosti pokrivena šteta na osobama i šteta na stvarima koju pretrpe:

- pješaci,
- biciklisti i
- drugi nemotorizovani učesnici saobraćajne nezgode.⁵⁹

Na ovom mjestu je ZOOS prilikom određivanja kruga trećih osoba, koristio pozitivnu metodu, što je inače rijetkost za zakonske tekstove jer obično koristeći negativnu metodu, tj. nabrajajući ko sve nije treća osoba, odnosno ko sve nema pravo na naknadu štete prouzrokovane upotrebom motornih vozila, pokušavaju riješiti pitanje kruga trećih osoba. Izričito je određeno i da je ugovorom o osiguranju od autoodgovornosti pokrivena šteta koja je pričinjena trećoj osobi uslijed pada stvari sa vozila⁶⁰.

U članu 27. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS-a korištena je negativna metoda u definisanju kruga trećih osoba⁶¹, pa je tako određeno da ugovor o osiguranju od autoodgovornosti ne pokriva odgovornost prevoznika za stvari koje je primio na prevoz.

Takođe, pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti nema:

- 1) vozač vozila kojim je prouzrokovana šteta,
- 2) vlasnik, suvlasnik, te svaki korisnik vozila kojim je prouzrokovana šteta, koji nije bio vozač vozila čijom upotrebom je prouzrokovana šteta, i to na naknadu štete na stvarima,

---

⁵⁷ Stupanjem na snagu Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju prestao je da važi Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 17/05, 64/06 i 12/09).

⁵⁸ N. Škrbić, Publikacija pod nazivom "Zakon o obaveznim osiguranjima u saobraćaju Republike Srpske", str.3.,<http://advokatskafirmasajic.com/wp-content/uploads/2015/12/Zakon-o-obaveznim-osiguranjima-u-RS.pdf>, 14.01.2016., 14:20.

⁵⁹ Član 21. st. 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju ("Službenom glasniku Republike Srpske", broj: 82/15).

⁶⁰ Član 21. stav 5. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju ("Službenom glasniku Republike Srpske", broj: 82/15).

⁶¹ Većina pravnih teoretičara smatra da se tek korištenjem i negativne i pozitivne metode tj. dvostrukim pristupom u određivanju kruga trećih osoba, može tačno odrediti ko sve spada u krug trećih osoba.

- 3) srodnik i druge fizičke osobe, za duševne boli zbog smrti ili tjelesne povrede vozača koji je prouzrokovao štetu,
- 4) putnik koji je dobrovoljno ušao u vozilo kojim je prouzrokovana šteta, a kojim je upravljao neovlašteni vozač⁶² ili vozač pod dejstvom alkohola ili opojnih droga, ako odgovorno društvo za osiguranje dokaže da je ta okolnost putniku trebalo da bude poznata,
- 5) oštećena osoba kojoj je prouzrokovana šteta zbog:
  1. upotrebe vozila na sportskim priredbama koje se održavaju na drumu ili dijelu druma zatvorenom za saobraćaj drugim vozačima, a kojima je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, odnosno na vježbama za te priredbe,
  2. neposrednog ili posrednog djelovanja nuklearne energije ili zračenja nastala za vrijeme prevoza nuklearnih ili drugih radioaktivnih materijala,
  3. rata, pobune ili terorističkih aktivnosti i
  4. upotrebe vozila koje je bilo mobilisano, od trenutka preuzimanja od strane nadležnih organa do trenutka vraćanja vozila vlasniku.

Iako je to u suprotnosti s direktivama EU iz ove oblasti, ZOOS određuje da pravo na naknadu štete po osnovu osiguranja od autoodgovornosti nemaputnik koji je dobrovoljno ušao u vozilo kojim je prouzrokovana šteta, a kojim je upravljao neovlašteni vozač ili vozač pod dejstvom alkohola ili opojnih droga, ako odgovorno društvo za osiguranje dokaže da je ta okolnost putniku trebalo da bude poznata.⁶³

4. Zaštita trećih osoba u slučaju kada vozilo nema zaključenugovor o osiguranju od autoodgovornosti

Sistem obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, ma koliko usklađen sa savremenim tokovim, nikada nije mogao u potpunosti da odgovori svom glavnom cilju, tj. naknadi štete svim osobama oštećenim upotrebom motornih vozila. Uvijek postoje osobe koje se uprkos zakonima i sankcijama neće osigurati, kao i one koje će poslije prouzrokovane nezgode pokušati iz raznih razloga da sakriju svoj identitet. Cilj sistema obaveznog osiguranja od automobilske odgovornosti ne bi u cijelosti bio postignut kad sistem ne bi štitio i žrtve neosiguranih i neidentificiranih vozača mototnih vozila.⁶⁴

---

⁶² Stavom 3. člana 27. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (“Službenom glasniku Republike Srpske”, broj: 82/15) definisan je pojam neovlašćenog vozača, u smislu ovog zakona, kao osoba koja je u vrijeme štetnog događaja koristila vozilo bez saglasnosti vlasnika, a nije kod njega zaposlena kao vozač, nije ni član njegovog domaćinstva, niti joj je vlasnik vozilo predao u posjed.

⁶³ Član 27. stav 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju (“Službenom glasniku Republike Srpske”, broj: 82/15).

⁶⁴ Član 27. stav 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Službeni glasnik Republike Srpske”, broj: 82/15).

⁶⁴ M. Ćurković, “Odgovornost osiguratelja za štetu na temelju obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti”, Hrvatska pravna revija, Zagreb, 2004., 30.

Država ne može dopustiti da oštećenik bude u povoljnijem položaju samo zbog toga što mu je štetu prouzrokovalo osigurano vozilo, nego da mu je štetu prouzrokovalo neosigurano vozilo, jer treće oštećene osobe ne mogu utjecati na to hoće li neko vozilo biti osigurano ili ne. Zbog toga u svim zemljama u kojima je uvedeno obavezno osiguranje od autoodgovornosti postoje i određena rješenja u pogledu šteta koje su prouzrokovala vozila koja nisu bila osigurana.⁶⁵ Još je Europska konvencija o obaveznom osiguranju iz 1959. godine u članu 9. obavezivala države ugovornice da osnivanjem garantnog fonda ili na neki drugi način osiguraju naknade trećim osobama za štetu koju pretrpe od neosiguranih motornih vozila.⁶⁶

Nanošenjem štete od strane nepoznatih ili neosiguranih motornih vozila trećim osobama dolazi do tzv. supsidijarne zaštite žrtava saobraćaja putem zaštitnog/garantnog fonda koji preuzima obavezu osiguratelja za obradu i isplatu tako nastale štete, pa u tom pogledu i ne postoji obaveza, odnosno odgovornost osiguratelja.⁶⁷ Osnovna funkcija osiguranja od autoodgovornosti, koja se sastoji u zaštiti trećih osoba, upotpunjena je postojanjem zaštitnog/garantnog fonda.

4.1. Zaštitni fondovi u BiH

Osnivanje, članice, obaveze i organe Zaštinog fonda FBiH regulira ZOOMV, a Zaštitnog fonda RS,ZOOS.⁶⁸ Oba Zaštitna fonda su u obavezi isplatiti štetu trećim osobama kada saobraćajnu nezgodu prouzrokuje nepoznato ili neosigurano vozilo, te vozilo osigurano kod društva u likvidaciji, odnosno stečaju. U slučaju kada štetu izazove nepoznato vozilo, oštećena osoba se obraća Zaštitnom fondu odmah, ne čekajući da se eventualno utvrdi koje je vozilo odgovorno za saobraćajnu nezgodu. Ukoliko se naknadno ta činjenica utvrdi, Zaštitni fond će se obratiti sa regresnim zahtjevom prema društvu kod kojeg je bilo osigurano vozilo koje je prouzrokovalo saobraćajnu nezgodu. U slučaju kada štetu prouzrokuje neosigurano vozilo, osiguravajuće društvo kome se oštećeni može obratiti ne postoji, tako da je funkcija Zaštinog fonda u ovakvim slučajevima najpotpunija.⁶⁹

Na primjeru Zaštitnih fondova u BiH najbolje se može vidjeti kako ZOOMV i ZOOS, svojim odredbama ograničeno štite treće oštećene osobe, kao i nužnost harmonizacije entitetskih propisa iz ove oblasti, a zatim i usklađivanje istih s propisima EU.

Naime, u slučaju nastanka štete upotrebom nepoznatog vozila u FBiH, oštećena osoba nema pravo na naknadu materijalne štete na svom vozilu, jeroštećena osoba mora dokazivati

---

⁶⁵ L. Belanić, "Granice odgovornosti osiguratelja prema trećima u osiguranju od automobilske odgovornosti za štetu", Pravo i porezi, broj: 12, Zagreb, 2007., 67.

⁶⁶ M. Ćuković, "Garancijski fond za zaštitu žrtava prometa", Osiguranje, broj: 3/98, Zagreb, 2005., 5.

⁶⁷ L.Belanić, "Granice odgovornosti osiguratelja prema trećima u osiguranju od automobilske odgovornosti za štetu", Pravo i porezi, broj: 12, Zagreb, 2007., 60.

⁶⁸ I pored navedenog, Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju u članu 2. st. 1. tač.12. definira pojam Zaštitnog fonda RS, što je još jedna od nelogičnosti ovog Zakona.;

⁶⁹ V. Čolović, "Zaštitini fond kod osiguranja autoodgovornosti", Pravna riječ, broj: 18/2009, Banja Luka, 2009., 248.

da je nepoznato motorno vozilo odgovorno za saobraćajnu nezgodu. Cilj ovakvog zakonskog rješenja jeste da se s jedne strane pruži zaštita trećoj oštećenoj osobi, a su druge strane da se spriječe zloupotrebe kojih bi nesumnjivo bilo.⁷⁰

U RS-u je ovo pitanje riješeno po ugledu na Petu direktivu EU i zakonsko rješenje u Srbiji i Hrvatskoj. Naime, u slučaju štete na stvarima, prouzrokovane nepoznatim vozilom, oštećena osoba ima ograničenu zaštitu jer Zakon predviđa da će Zaštitni fond naknaditi štetu na stvarima, ako je nadoknadio štetu zbog smrti ili teške tjelesne povrede nastale u istoj saobraćajnoj nezgodi, a koje su zahtijevale bolničko lječenje u trajanju od najmanje pet dana, pri čemu oštećeni snosi učešće u šteti na stvarima u iznosu od 950 KM.⁷¹

Međutim, stupanjem na snagu ZOOS-a, 2015. godine, u BiH jedan broj trećih oštećenih osobaje ostao nezaštićen. Naime, radi se o tome da je prema navedenom Zakonu, Zaštitni fond RS dužan da izvršava obavezu naknade štete nastale trećoj oštećenoj osobama i stvarima na teritoriji RS, ako ih prouzrokuje vozilo čiji vlasnik nije zaključio ugovor o osiguranju od autoodgovornosti⁷². Istovremeno je u Federaciji BiH, Zaštitni fond obvezan oštećenim stranama plaćati odštetu u slučaju smrti ili tjelesne povrede i materijalne štete prouzrokovane u saobraćajnim nezgodama u BiH kada je nezgodu prouzrokovala neosigurano vozilo, a vozilo posjeduje osoba s prebivalištem u Federaciji⁷³.

Tako u praksi imamo slučajeve da osoba pretrpi štetu na teritoriji Federacije BiH, od neosiguranog vozila, čiji je posjednik osoba s prebivalištem na teritoriji RS-a, pa se oba Zaštitna fonda oglašavaju nenadležnim za naknadu štete. Sudska praksa, obzirom da je ZOOS relativno nov, još uvijek nije zauzela svoj stav o ovom pitanju. Takođe, osobe koje pretrpe štetu od neosiguranog vozila kojim upravlja osoba koja nema prebivalište u FBiH (npr. turisti, osobe s državljanstvom druge države koje su se radi sticanja tog državljanstva odrekle državljanstva BiH, itd.), takođe ostaju nezaštićene u FBiH.

Nadalje, kada su u pitanju obaveze osiguravajućih društava u likvidaciji, ZOOS jasno definira da je Zaštitni fond RS dužan da izvršava obavezu naknade štete trećoj oštećenoj osobi nastale na teritoriji RS koje nisu mogle biti naknađene iz stečajne ili likvidacione mase društva za osiguranje. Iz ove odredbe je jasno da stečaj ili likvidacija osiguravajućeg društva mora biti okončana da bi Zaštitni fond RS preuzeo obavezu tog društva, dok se u Federaciji BiH, obzirom na način kako je ovo pitanje regulirano zakonom⁷⁴, isto od strane nadležnih sudova različito tumači. Tako sudovi nekada obavezuju Zaštitni fond FBiH da plaća štete društava u likvidaciji, čija likvidacija još nije okončana, što za posljedicu ima pravnu nesigurnost, različiti nivo zaštite oštećenih osoba na teritoriji BiH, i poteškoće u radu kako samom Zaštitnom fondu FBiH, tako i njegovim članicama koje su obavezne osigurati financijska sredstva za plaćanje svih šteta iz obaveza Zaštitnog fonda.

---

⁷⁰ *Ibid.*, 250.

⁷¹ Član 51. stav 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Sl. glasnik RS”, broj: 82/15).

⁷² Član 51. stav 1. tačka 2. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Sl. glasnik RS”, broj: 82/15).

⁷³ Član 16. stav 1. tačka 2. Zakon o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05).

⁷⁴ Član 16. stav 1. tačka 3. Zakon o osiguranju o odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom osiguranju od odgovornosti (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05), a u vezi sa odredbom članova 29., 69. i 70. Zakona o društima za osiguranje u privatnom osiguranju (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 24/05 i 36/10).

5. Pojam saobraćajne nezgode u BiH i uticaj istog na krug trećih osoba

U BiH je pojam saobraćajne nezgode definiran Zakonom o osnovama bezbijednosti saobraćaja na putevima u BiH, kao događaj na putu ili koji je započet na putu, u kojem je učestvovalo najmanje jedno vozilo u pokretu i u kojem je jedno ili više osoba poginulo ili povrijeđeno ili je nastala materijalna šteta.⁷⁵ Pojam saobraćajne nezgode uopće nije reguliran ZOOMV-om što je još jedna od nelogičnosti u pravnoj regulativi ove oblasti u Federaciji BiH, obzirom da, ZOOS definira pojam saobraćajne nezgode kao događaj u kome je šteta nastala zbog upotrebe prevoznog sredstva.⁷⁶

Međutim, posmatrajući sudske praksu, možemo zaključiti da ovakav način definiranja pojma saobraćajne nezgode u Federaciji BiH podrazumijeva širu zaštitu trećih oštećenih osoba, a što je u skladu sa propisima EU. Tako kod sudova u FBiH nema dvojbe u situacijama kada je šteta nastala van kolovoza upotrebom motornog vozila. Sudovi obavezuju osiguravajuća društva i zaštitne fondove na naknadu štete oštećenim osobama.

“Tačan je navod punomoćnika tužene u smislu definisanja prometne nezgode, međutim Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostale odredbe o obaveznom siguranju od odgovornosti – osiguranje od autoodgovornosti odredbom člana 8. reguliše kvalitativni opseg pokrića, reguliše materiju koja se odnosi na odobravanje i plaćanje naknade u pogledu tjelesnih ozljeda ili smrti bez obzira na mjesto u kojem se dogodila prometna nezgoda kao i način na koji se ista dogodila.”

Bez obzira na činjenicu da predmetni štetni događaj nema elemente saobraćajne nezgode, po mišljenju suda obaveza je tuženog da istu nadoknadi, obzirom da navedena obaveza proizilazi iz zaključene police osiguranja od autoodgovornosti.”

(Presuda Općinskog suda u Tuzli, broj: 32 0 P 0051627 11 P, od 14.06.2012. godine)

Može se reći da je ovakva praksa sudova u FBiH, u skladu i sa praksom Europskog suda.

S druge strane, osiguratelji i sudovi u Republici Hrvatskoj u praksi ne pokrivaju obveznim osiguranjem štete uzrokovane upotrebom motornog vozila izvan saobraćaja.⁷⁷

Sve do odluke Europskog suda u predmetu Vnuki slovenski sudovi smatrali su kako bi glavna svrha obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti trebala biti uzajamnost rizika i neophodnost vođenja brige o potrebama povrijeđenih osoba i putnika u okviru upotrebe motornih vozila samo na javnim prometnicama.⁷⁸ U presudi broj: ECJ: C-162/13, *Vnuk v Zavarovalnica Triglav*, Sud EU je zaključio kako se radi o nezgodi koja je uzrokovana upotrebom vozila koje je izvršavalo svoju normalnu funkciju vozila – funkciju prometovanja radnjom vožnje unazad u garažnom prostoru s namjerom parkiranja.⁷⁹

---

⁷⁵ Član 9. tačka 56) Zakona o osnovama bezbijednosti saobraćaja na putevima u BiH (“Sl. glasnik BiH”, broj: 6/06, 75/06, 44/07, 84/09 i 48/10).

⁷⁶ Član 4. stav 1. tačka 8. Zakona o obveznim osiguranjima u saobraćaju RS (“Sl. glasnik RS”, broj: 82/15).

⁷⁷ Više o pojmu upotrebe motornog vozila v. D. Šaban, “Pojam uporabe motornog vozila u pravu osiguranja”, Analji pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16, Zenica, 2016., 277.

⁷⁸ D. Šaban, “Pojam uporabe motornog vozila u pravu osiguranja”, Analji pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16, 2016., 290 - 291.

⁷⁹ *Ibid*, 293.

Sud EU u ovom predmetu iznosi stav kako je moguće smatrati da obavezno osiguranje pokriva štetu koju uzrokuje vozilo u okviru cestovnog saobraćaja ili da obvezno osiguranje pokriva svu štetu koja je vezana uz bilo koji način upotrebe ili funkciranja neovisno o činjenici može li se ili ne situacija definirati kao saobraćajna situacija.⁸⁰

ZAKLJUČAK

Iako naša zakonska rješenja još uvijek u mnogome zaostaju za rješenjima predviđenim Petom, odnosno Šestomdirektivom EU, kao najvažnijim komunitarnim propisima iz oblasti zaštite trećih oštećenih osoba u saobraćajnim nezgodama, kao i za rješenjima zakona u regiji, učinjeni su napor i koraci kako bi se rješenja bosanskohercegovačkih zakona približila onima kakva su sadržana u navedenim propisima EU.

Prilikom analize postojećih zakonskih rješenja u BiH, može se zaključiti da su neosnovano iz kruga trećih osoba isključene sljedeće osobe:

1. vlasnik motornog vozila, ugovaratelj osiguranja i posjednik vozila, koji nisu upravljali istim, ali su se nalazili u vozilu u vrijeme saobraćajne nezgode, za nematerijalnu štetu.
2. osoba ovlaštena za zastupanje ukoliko je pretrpila štetu uslijed upotrebe motornog vozila čiji je vlasnik društvo koje ta osoba zastupa, iako nije upravljala vozilom niti je na bilo koji način doprinijela nastanku nezgode,
3. leasing kuće u slučaju da dođe do saobraćajne nezgode u kojoj učestvuju dva vozila u vlasništvu iste leasing kuće, a različitim korinika leasinga.

ZOOS neosnovano isključuje iz kruga trećih osoba zdravstvene fondove kantonalnih zavoda i strane fondove zdravstvenog osiguranja, te oštećene osobe kojima je prouzrokovana šteta zbog upotrebe vozila na sportskim priredbama koje se održavaju na putu ili dijelu puta zatvorenom za saobraćaj drugim vozačima, a kojima je cilj postizanje najveće ili najveće prosječne brzine, odnosno na vježbama za te priredbe, a sami nisu učesnici tog natjecanja.

Pored navedenog, treba imati na umu, a teoretičari to često naglašavaju, da mehanizam zaštite oštećenih kroz sistem osiguranja od autoodgovornosti kakav jeste danas, u kojemu se gubi lična građanskopravna odgovornost štetnika, jer štetu plaćaju osiguratelji, nerijetko dovodi do negativnosti koja se u pravnoj doktrini zove hipertrofija oblika i visine nematerijalne štete. Oštećeni se često, a potpomognuti i od pravosudnih tijela, ponašaju kao da su financijska sredstva osiguravajućih društava neograničena, te se zaboravlja činjenica da se danas pravo na naknadu štete ostvaruje na račun svih vozača. Visina premije osiguranja motornih vozila svih vozača, direktno zavisi od širine prava na naknadu štete. Pored navedenog, ne treba zaboraviti ni činjenicu da širina kruga trećih osoba zavisi i od stepena ekonomskog razvoja i materijalnih mogućnosti neke zemlje.

---

⁸⁰ Više v. D. Šaban, "Pojam uporabe motornog vozila u pravu osiguranja", Anali pravnog fakulteta, Univerziteta u Zenici, broj: 17/16, 2016., 291 - 293.

Iz svega navedenog, jasno je da je u cilju zaštite trećih oštećenih osoba potrebno prije svega izvršiti harmonizaciju entitetskih pripisa koji reguliraju ovu oblast u BiH, a zatim i proširiti krug trećih osoba na način da se opseg istog uskladi sa opsegom kakav imaju europske zemlje, a prije svega izjednačiti ga na teritoriji cijele države. Međutim, imajući u vidu prije svega finansijsko - ekonomsku situaciju Bosni i Hercegovini, proširivanju kruga trećih osoba u našoj zemlji treba pristupiti veoma oprezno, planski i postepeno, te u suradnji sa stručnim osobama iz oblasti osiguranja i ekonomije.

(NON)PROTECTION DE TROISIÈMES PERSONNES PAR LES CONTRATS SUR L'ASSURANCE DE RESPONSABILITÉ AUTOMOBILE EN BOSNIE-HERZÉGOVINE

RÉSUMÉ DU TRAVAIL

Par le contrat d'assurance de responsabilité automobile pour dommages causés par usage de véhicule à moteur, un rapport juridique s'établi entre l'assureur et l'assuré. Cependant, si dans l'accident de la circulation le dommage soit causé à une troisième personne, cette personne obtient le droit de dédommagement directement envers l'assureur du contrat d'assurance de responsabilité automobile conclus entre l'assureur et le propriétaire de véhicule à moteur, mais pas selon la base de ce contrat, mais selon la base de la loi même. Pour cela cette sorte de l'assurance nous appelons extracontractuelle ou l'assurance légale.

Le cercle de troisièmes personnes, c'est-à-dire les personnes qui ont le droit de dédommagement survenu par utilisation de véhicule à moteur dans le mouvement, n'a pas la même ampleur dans tous les pays. Il y a de nombreux facteurs qui influencent la largeur du cercle de troisièmes personnes (le niveau de développement économique et civilisationnel, de possibilité matérielle de certains pays, etc.). Le développement du droit de l'assurance jusqu'à maintenant montre la tendance de l'élargissement de la protection des endomagés, ainsi qu'un nombre de plus en plus petit de personnes et de victimes des accidents de la circulation qui soit omis de droit pour le dédommagement.

Les mots essentiels: troisième personne, responsabilité automobile, véhicule à moteur, dommage, assurance